

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Komáromi József ügyvéd által képviselt felperesnek a dr. Posza Éva Erika ügyvéd által képviselt I.r., és a II.r. alperesek ellen rendkívüli felmondás jogellenességének megállapítása és jogkövetkezményei iránt a Kaposvári Munkaügyi Bíróságnál 6.M.314/2008. szám alatt megindított és másodfokon a Somogy Megyei Bíróság 3.Mf.20.044/2010/2. számú ítéletével jogerősen befejezett perében az említett másodfokú határozat ellen a felperes által benyújtott felülvizsgálati kérelem folytán a 2011. szeptember 28. napján megtartott tárgyaláson meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Legfelsőbb Bíróság a Somogy Megyei Bíróság 3.Mf.20.044/2010/2. számú ítéletét hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy fizessen meg az államnak - felhívásra - 156.000 (egyszázötvenhatezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket.

I n d o k o l á s :

A felperes az I.r. alperesnél igazgató munkakörben állt alkalmazásban határozott idejű munkaszerződéssel 1999. szeptember 5-étől 2009. szeptember 5-éig szólóan. Az I.r. alperest fenntartó II.r. alperes kuratóriuma határozatában a felperes munkaviszonyát rendkívüli felmondással megszüntette. A felperes a keresetében a rendkívüli felmondás jogellenességének megállapítását és annak jogkövetkezményei alkalmazását kérte. A Kaposvári Munkaügyi Bíróság 6.M.314/2008/38. számú ítéletével a felperes keresetét elutasította. Kötelezte a felperest az I. és a II.r. alperes javára 50.000 - 50.000 forint perköltség, valamint az államnak 7.500 forint előlegezett költség és 156.000 forint eljárási illeték megfizetésére.

A II.r. alperes Alapító Okirata alapján rögzítette, hogy a kuratórium határozatát az elnök akadályoztatására tekintettel a helyettesítésére jogosult alelnök egy kuratóriumi taggal jogszerűen írta alá. Megállapította, hogy nem teszi jogellenessé a rendkívüli felmondást a Kjt. szabályaira történő hivatkozás, miután az intézkedésből kitűnik, hogy a munkaviszony azonnali hatályú megszüntetésére került sor. Kifejtette, hogy a kuratórium a rendkívüli felmondási jog gyakorlására nyitva álló tizenöt napos határidőt nem késte el, ugyanis a felperes többszöri eredménytelen felhívását követően felkért G.Cs.K. szakvéleménye 2008. május 20-ai megtárgyalását követően még aznap döntött a felperes munkaviszonyának azonnali hatályú megszüntetéséről, melyet 2008. május 26-án foglaltak írásba, és azt 2008. június 4-én kézbesítették a felperesnek. A munkaügyi bíróság nem vizsgálta a rendkívüli felmondás valamennyi indokát arra tekintettel, hogy egy lényeges kötelezettségszegés bizonyítása esetén is lehetőség volt a felperes munkaviszonyának azonnali hatályú megszüntetésére. Ezért arra az indokra vett fel bizonyítást, miszerint az intézmény

folyamatosan köztartozást halmozott fel, és ez veszélybe sodorta az iskola fenntartását, a munkavállalók bérének kifizetését.

A munkaügyi bíróság megállapította, hogy a fennálló köztartozás miatt (2008. május 8-án 1.449.111 forint) az iskola kiegészítő normatíva bevételtől esett el (463.183 forint). Megállapította, hogy az I.r. alperesnél nem volt naprakész a könyvelés, nem volt megfelelő analitika, ezért a felperes nem tudta tényadatokkal a fenntartó előtt azt igazolni, hogy a művészeti iskola gazdálkodásának ellehetetlenülése nem neki, hanem a fenntartónak felróható okból, illetve a normatívák nem kellő időben történő átutalása miatt következett be. A felperesnek ugyanakkor kötelezettsége lett volna az iskola teljes körű gazdálkodását úgy megszervezni, hogy az tervszerű és folyamatosan nyomon követhető legyen. Ennek ellenére a fenntartó felé csak számlákat nyújtott be kiegyenlítésre, de nem tárta fel az okát annak, hogy mitől lehetetlenült el az iskola gazdálkodása. A törvényességi ellenőrzés 2005-ben már megállapította, hogy a felperes nem képzett tartalékot, viszont fellépő ruhákat szerzett be. Az I.r. alperesnek 2006. júniusától már adótartozása volt, amelyre részletfizetést kért, de a folyó kötelezettségeit folyamatosan nem teljesítette. 2007. évben az adóhatóság felé a járulékokat csak részlegesen fizette meg az intézmény, 2008-ban pedig nem történt ilyen befizetés. Ennek az lett a következménye, hogy a 60 napnál régebbi köztartozás miatt az A-től az intézmény ún. nullás igazolást nem kaphatott, ezáltal elesett minden pályázati és támogatási lehetőségtől.

A munkaügyi bíróság rögzítette, hogy a gazdálkodás válságát mélyítette a felperes létszámgazdálkodása is: a fenntartó hozzájárulása nélkül növelte a pedagógusi és technikai személyzet számát, amelyet a gyermeklétszám-változás nem indokolt. Nem mutatta ki továbbá azt sem, hogy a létszámnövekedés milyen bérköltség kihatásokat eredményezett. A felperes az alperesnél hatályban lévő leltározási szabályzattal ellentétesen az iskola tárgyeszközeinek értékesítése során sem járt el kellő gondossággal. Megsértette a bizonylati fegyelmet, a leltározási szabályzatot, amely önmagában is megalapozza a rendkívüli felmondást, ezen kívül az intézmény külső, negatív megítélését is eredményezte. Az intézmény saját gépjárművel is rendelkezett, emellett azonban jelentős összegű saját gépjármű-költségtérítéseket fizetett ki a munkavállalók részére kimutatás nélkül. Ez, valamint a munkaruha-, védőruha-, védőital-juttatás az I.r. alperes nehéz gazdasági helyzetében nem volt ésszerű. Mindezek alapján a munkaügyi bíróság megállapította, hogy a vezető állású felperes a munkaviszonyból eredő lényeges kötelezettségét oly mértékben megszegte, hogy azzal arányos és jogszerű volt a rendkívüli felmondás intézkedése. A felperes fellebbezése folytán eljáró Somogy Megyei Bíróság 3.Mf.20.044/2010/2. számú ítéletével az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta. Kötelezte a felperest az alperesek javára 25.000 - 25.000 forint perköltség, az állam javára 156.000 forint

fellebbezési eljárási illeték megfizetésére. A másodfokú bíróság rögzítette, miszerint a felperes munkáltatója az I.r. alperesként megjelölt oktatási intézmény volt. A munkáltató és a munkáltatói jogkör gyakorló személye ugyanis elkülönült. Az iskolát fenntartó II.r. alperes kuratóriuma az alapító okirat szerint gyakorolta a felperes felett a munkáltatói jogkört. Ettől azonban még nem ő volt a felperes munkáltatója, ezért az elsőfokú bíróság a II.r. alperessel szemben keresetösségi jog hiányában helytállóan utasította el érdemben a keresetet.

Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy a munkáltatói jogkör gyakorlója az Mt. 96. § (4) bekezdésben írt tizenöt napos határidőn belül, a felelősségre vonáshoz szükséges ismeretek teljes körű tudomásra jutásától számított tizenöt napon belül gyakorolta a rendkívüli felmondás jogát. A felperes nem tett maradéktalanul eleget a könyvelési adatok bemutatására vonatkozó munkáltatói felhívásnak, emiatt jogszerűen rendelte el a jogkörgyakorló az iskola gazdálkodásának átfogó vizsgálatát G.Cs.K. ügyvédtől. Az általa készített jelentés nem szakvélemény, de a peradatok szerint a készítője nemcsak ügyvéd, hanem adótanácsadói képesítéssel, számviteli főiskolai szakképesítéssel is rendelkezik. A rendkívüli felmondás megszüvegezéséből és indokolásából kitűnik, hogy a munkáltatói jogkörgyakorló a felperesnek mint vezetőnek az I.r. alperes oktatási intézménynél fennálló munkaviszonyát szüntette meg az ott részletezett kötelezettségszegő magatartások miatt. Az ítélkezési gyakorlat szerint az intézkedést önmagában nem teszi jogellenessé, hogyha téves jogszabályra (a perbeli esetben nem az Mt., hanem a Kjt. szabályaira) hivatkozik. A jogszerűség elbírálása szempontjából az abban közöltek tartalmából kell kiindulni. Az sem teszi jogellenessé a rendkívüli felmondást, ha a közölt ok körében a munkáltató nem teszi lehetővé a munkavállaló számára az előzetes védekezést, mert azt a munkaügyi jogvitában is előterjesztheti. Az elsőfokú bíróság a bírói gyakorlatnak megfelelően helyesen hivatkozott arra is, hogy több felmondási indok esetében egyetlen indok bizonyítottsága is megalapozhatja az intézkedés jogszerűségét, ha a bebizonyosodott ok a munkáltató intézkedésének jogszerű indokaként szolgálhat. Az elsőfokú bíróság az általa megvizsgált felmondási indokok tekintetében helyesen állapította meg azok valóságát, és azt, hogy okszerűen vezettek a felperes munkaviszonyának azonnali hatályú megszüntetéséhez. A felperes a felülvizsgálati kérelmében kérte a jogerős ítélet „megváltoztatását” annak megállapításával, hogy a munkáltatónak nem minősülő II.r. alperes által közölt rendkívüli felmondás jogellenes, ezért kérte az alpereseket egyetemlegesen marasztalni kereseti kérelmének megfelelően. Hivatkozása szerint a rendkívüli felmondás nem a munkáltatótól származik. A II.r. alperes, mint fenntartó ugyan az igazgató felett a munkáltatói jogot gyakorolja, jogosult a vezetői megbízást visszavonni, de annak közlésére csak a munkáltató lett volna jogosult. A felmondást ugyanakkor nem a munkáltató nevében közölték. Figyelmen kívül hagyták azt, hogy a

munkáltatónak volt olyan megbízott vezetője R.L.K. személyében, aki a munkáltatói jogkör gyakorlója által hozott döntést jogszerű formában közölhette volna. A kuratórium által közölt intézkedés azért is jogellenes, mert az annak képviselőjében a kuratórium alelnöke és a kuratórium egy tagja írta alá, holott a S. Megyei Főügyészség megállapítása szerint a kuratórium elnöke, S.P. az üléseken megjelent, csak nem értett egyet a kuratórium eljárásával. A munkáltatónak nem minősülő szerv által közölt döntés tárgyában előterjesztett keresetet a Pp. 28. §-át megsértve, hatáskör hiányában bírálta el a munkaügyi bíróság. A Pp. 177. § (1) bekezdés szerinti jelentős tények és körülmények megítéléséhez sem az elsőfokú, sem a másodfokú bíróság nem rendelkezett a szükséges szakértelemmel. A jelentést készítő ügyvéd pedig a megbízó érdekében járt el, és nem minősült könyvvizsgálónak, holott a kuratórium a vizsgálat elvégzésére eredetileg ilyen végzettségű személyt kívánt felkérni. Jogellenes a rendkívüli felmondás azért is, mert nem biztosított lehetőséget arra, hogy a munkavállaló a jelentésben felhozott kifogásokat megismerhesse, holott azt a munkáltatói jogkör gyakorlójának képviselője 2008. május 16-án már ismerte. Az első fokon eljáró bíróság széles körű bizonyítást folytatott le, de a feltárt bizonyítékokat a másodfokú bíróság is az alperes javára, és az ügy érdemére kihatóan kirívóan okszerűtlenül értékelte a Pp. 206. § (1) bekezdésének megsértésével.

A 2007. évi beszámolót és közhasznúsági jelentést a kuratórium elfogadta alig két hónappal a rendkívüli felmondás meghozatala előtt, ezért nem értelmezhető a folyamatos adósságfelhalmozás tárgyában tett megállapítás. A kuratórium elnöke 2007-ben indítványozta az erre jogosult főjegyzői hivatalnál a gyermeklétszám növelésének engedélyezését, az ahhoz szükséges pedagógusok számának megítélésére pedig szakmai szervezet jogosult. Az alperes csak szakértő kirendelésének indítványozásával tehetett volna eleget a rendkívüli felmondás megalapozottsága körében a bizonyítási kötelezettségének. A könyvelés naprakészségének állapota is olyan szakkérdés, amelyhez sem a bíróság, sem a kuratórium által megbízott ügyvéd nem rendelkezett szakismerettel. Az általa megbízott könyvelő cég beszámolója szakszerű volt. A munkáltató az intézmény rendeltetésszerű működésének pénzügyi feltételeit nem biztosította, a likviditásához szükséges fedezetet esedékességgkor nem bocsátotta az intézmény rendelkezésére. A 2007. I. negyedévben központi költségvetés által végrehajtott költségvetési normatívacsökkentés, az önkormányzat által az intézmény kötelező feladataként előfinanszírozás nélkül előírt feladatellátás (fesztivál megrendezése, kisebbségi tánccsoport működtetése) és a minősítéshez kapcsolódó többletköltségek idézték elő ezt a finanszírozás lehetetlenségéhez vezető helyzetet. A tanári létszám kibővítése a diáklétszám növekedéséhez kapcsolódott, és ez szakmai követelmény. A létszámnövekedést a kuratórium elnöke jelentette be 2007. augusztusában. A munkavállalók bérének megállapítása az

igazgató hatáskörébe tartozik. Nem felel meg a valóságnak, hogy diszkriminatívan csak magának és hozzátartozójának adott juttatásokat. Nem valós, hogy folyamatosan halmozott volna fel köztartozást. Nem az igazgató feladata, hogy azoktól az önkormányzatoktól követeljen támogatást, amelyeknek területén az intézmény tevékenységet végez, hanem a fenntartó alapítványé. Előre meghatározott koncepción alapult a munkaviszonya megszüntetésével zárult eljárás. Ezt alátámasztja, hogy a II.r. alperes több szempontból törvénytelenül működött: a kuratórium üléseire szóló meghívó kézbesítése, a határozatok könyvének és jegyzőkönyveknek a vezetése, a kuratóriumnak az alapító túlsúlyát biztosító személyi összetétele. Alátámasztja továbbá az is, hogy a részére küldött felhívásokat idő hiányában elfoglaltságai miatt nem tudta teljesíteni (kuratórium ülésére meghívás, leltározási felhívás). Az alperesek a felülvizsgálati ellenkérelmet nem nyújtottak be. A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

Az eljáró bíróságok helyesen mutattak rá az Mt. 74. § (1) bekezdés alapján arra, hogy a munkaviszonyból eredő munkáltatói jogok és kötelezettségek gyakorlása a munkáltatói jogkör gyakorlója által történhet, amely testület is lehet. A felperes a felülvizsgálati kérelmében már nem vitatta, hogy felette a munkáltatói jogkör-gyakorló az I.r. alperesi munkáltatót fenntartó II.r. alperes kuratóriuma volt. Nem vitatta azt sem, hogy irányában a munkaviszonyára vonatkozó döntés meghozatalára is e szerv jogosult, és hogy a kuratórium a munkaviszonya azonnali megszüntetése tárgyában hozott határozatot [kuratóriumi határozat]. A következetes bírói gyakorlat szerint az arra jogosulttól származó döntés közlésével más személy is megbízható (MD.I.56., MD.I.57.). Ezért nem teszi jogellenessé a rendkívüli felmondást, hogy azt a kuratórium képviselőjét ellátók aláírásával a munkáltatói jogkör-gyakorló kézbesítette a saját, és nem a munkáltató nevében. Az intézkedés az Mt. 74. § (2) bekezdés alapján akkor lenne jogellenes, ha a munkáltatói jogkört nem az arra jogosított szerv (a kuratórium) gyakorolta volna, míg a munkajogi nyilatkozat kézbesítéséhez a közlés hatálya fűződik. A per tárgyát a felperes munkaviszonyát azonnali hatállyal megszüntető munkáltatói jogkör-gyakorló által meghozott intézkedés jogellenességének megállapítása képezte, következésképp a felperes munkaviszonyból származó igényt érvényesített amelynek elbírálása a Pp. 349. § (1) bekezdés alapján a munkaügyi bíróságnak volt hatásköre függetlenül attól, hogy a munkáltató intézkedését mely szerv hozta és közölte a felperessel. A munkaügyi per keretein kívül esik az I.r. alperes munkáltatót fenntartó alapítvány működésének törvényességi vizsgálata, így az ülések megtartásának szabályosságát, a jegyzőkönyvek és a határozatok könyvének vezetése jogszerűségét, a kuratórium személyi összetételének és képviselőjének szabályszerűségét a munkaügyi bíróság nem vizsgálhatta. Helyesen hivatkozott a jogerős ítélet a BH.2005.33. számú eseti döntésre, miszerint a rendkívüli felmondást nem teszi jogellenessé, ha a

munkáltató a rendkívüli felmondáskor nem ad lehetőséget a munkavállaló számára az előzetes védekezésre. Az eljáró bíróságok a bírói gyakorlatnak megfelelően (BH.1995.610., BH.2003.211.) vizsgálták a rendkívüli felmondás egyes indokainak valóságát és okszerűségét arra figyelemmel, hogy több felmondási indok közül akár egy bizonyítottsága is megalapozhatja az intézkedés jogszerűségét. A munkaügyi bíróság a rendkívüli felmondásban közölt indokok közül a folyamatos köztartozás felhalmozására, a számviteli bizonylatok hiányosságára, az engedély nélküli létszámbővítésre, és ruhapénz, valamint étkezési hozzájárulás biztosítására, ez utóbbi diszkriminatív módjára, a tárgyi eszköz leltár megakadályozására vonatkozó okokat vizsgálta, és találta ezekre nézve valósnak és megalapozottnak a rendkívüli felmondást. Az eljáró bíróságok a Pp. 206. § (1) bekezdés alapján a bizonyítékok helyes mérlegelésével, a Pp. 221. § (1) bekezdésben foglalt indokolási kötelezettségüknek eleget téve állapították meg, hogy a munkáltató az Mt. 96. § (2) bekezdésben foglalt Mt. 89. § (2) bekezdés szerint reá háruló bizonyítási tehernek a rendkívüli felmondás valósága és megalapozottsága körében eleget tett, a csatolt okirati bizonyítékok (vizsgálati jelentés, könyvelési bizonylatok, nyilvántartások, szabályzatok, határozatok, jegyzőkönyvek, felek közötti levelezés, költségvetési rendeletek, MÁK-igazolás) és tanúvallomások figyelembevételével [Pp. 166. § (1) bekezdés]. A felperes maga sem vitatta, hogy 2007. novemberétől kezdődően 2008. március 27-éig, a vizsgálat elrendeléséig nem tett maradéktalanul eleget a munkáltató felhívásának a gazdálkodást alátámasztó könyvelési adatok bemutatása, a tárgyi eszköz leltározás kapcsán. Ezért volt szükség az átfogó vizsgálatra, amelyről készült jelentés nem a Pp. 167. § (1) bekezdés szerinti, szakértő által készített szakvélemény, de a per eldöntéséhez szükséges egyik bizonyíték, amelyet pénzügyi és jogi ismeretekkel is rendelkező ügyvéd készített. Megállapításait és tényadatait okiratok, bizonylatok, tanúvallomások alátámasztják. A rendkívüli felmondás indokaként szereplő kuratóriumi engedély nélküli létszámbővítést, bérelemelést, ruhapénzjuttatást a per adatai is igazolják. A felülvizsgálati kérelemben hivatkozott csatolt 2007. augusztus 17-ei K. község képviselő-testületének üléséről készült jegyzőkönyv szerint a felperes valóban bejelentette, hogy egy zenetanár főállásban, három pedig másodállásban szükséges, de ez nem felel meg a kuratórium részéről történő engedélykérésnek. Az iratokhoz csatolt I.r. alperes szervezeti és működési szabályzatának melléklete szerint a fenntartó által jóváhagyott költségvetés keretein belüli kötelezettségvállalásra csak az intézmény vezetője (igazgató) jogosult, ezért a létszámfelvételre, illetve a többlet béren kívüli juttatásra csak akkor kerülhetett volna sor, ha erre az intézmény költségvetési előirányzattal rendelkezik. A diszkriminatív jellegű bérenkívüli juttatásokat a jelentés mellékletét képező étkezési jegyek bizonylatai és a kimutatások igazolják.

A felperesnek igazgatóként, mint egy önálló intézmény vezetőjeként kiemelt kötelezettsége volt az iskola folyamatosan nyomon követhető gazdálkodásának megszervezése, és ebbe beletartozott a bérrel, a béren kívüli juttatásokkal történő gazdálkodás is. Ennek vizsgálata nem volt mellőzhető az iskola pénzügyi gondjainak elemzése, az azokhoz vezető okok feltárása során. Ezen ésszerűtlen gazdálkodás is hozzájárult az iskola eladósodásához, és a 2006-tól folyamatosan jelentkező adójárulékok meg nem fizetéséből származó köztartozás felhalmozódásához, melyek miatt a kiegészítő normatíva-bevételtől is elesett az iskola. A felperes kötelezettségszegő magatartása [Mt. 96. § (1) bekezdés a) pont] nemcsak az SzMSz-nek meg nem felelő, többletkiadásokat eredményező létszámgazdálkodásban, hanem a pénzügyi problémák okai feltárásának elmulasztásában, az ahhoz szükséges részletes adatközlés elmulasztásában is jelentkezett, melyet a rendkívüli felmondás is a terhére rótt. A felperest a kuratórium elnöke, S.P. már 2007. augusztusában felhívta (jegyzőkönyv, 13. oldal 1. bekezdés), valamint B.K. polgármester kuratóriumi tag is tájékoztatta a 2007. november 19-ei képviselő-testületi ülésen, hogy az I.r. alperes likviditási gondjai esetén készítsen részletes értékelést és helyzetfeltárást, hogy ez miből adódik, és készítsen egy tervet arra vonatkozóan, hogy miképpen oldhatók meg ezen gondok (jegyzőkönyv, 4. oldal utolsó bekezdés). A felperesnek tehát 2007. augusztusától lehetősége lett volna az általa folytatott gazdálkodás számszaki adatait a fenntartó elé tárni, erre azonban többszöri felszólítás ellenére sem került sor, és ez vezetett 2008. márciusában az intézmény gazdálkodásának átvilágításához. Alaptalanul hivatkozott tehát a felperes arra, hogy egy „koncepció áldozata” lett.

A kifejtettekre tekintettel a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet a Pp. 275. § (3) bekezdés alapján hatályában fenntartotta. Az alperesnek költsége a felülvizsgálati eljárásban nem merült fel, így arról a Pp. 79. § (2) bekezdés alapján rendelkezni nem kellett. A pervesztes felperes a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján köteles a felülvizsgálati eljárási illetéket viselni.

Budapest, 2011. szeptember 28.

Dr. Tallián Blanka s.k. a tanács elnöke, Dr. Hajdu Edit s.k. előadó bíró, Dr. Mészárosné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. bíró
A kiadmány hiteléül. Nné tisztviselő